

Közérdek vagy önérdék? - Az Európai Parlament választási reformról szóló javaslata

Kalas Vivien

Az Európai Parlament november végén tett javaslatot arra vonatkozóan, miképpen lehetne demokratikusabbá tenni az Uniót, valamint, hogy hogyan lenne növelhető a polgárok európai parlamenti választáson való részvétele. Az erre irányuló intézkedések azonban legfőképpen az intézmény szerepének erősödését eredményeznék.

2019-ben az új Európai Bizottság egyebek mellett azzal a szándékkal kezdte meg munkáját, hogy megújítja az Európai Uniót, mégpedig az állampolgárok bevonásával, véleményeik becsatornázásával. Ezt a célt szolgálja majd a két éven át tartó, Európa jövőjéről szóló konferencia, amely lebonyolításának mikéntjéről és lehetséges végkimeneteleiről a bejelentését követően tagállamok, civil szervezetek és az uniós intézmények is [megfogalmazták](#) saját álláspontjukat. A leglényegesebb eltérés a vélemények között az esetleges szerződésmódosítás megítélése volt. A koronavírus-járvány miatt az eredetileg május 9-ére tervezett kezdést a politikusok későbbre halasztották, pontos dátumot mindeztidáig nem jelöltek ki, a felkészülés azonban folyamatosan zajlik, újabb és újabb témák merülnek fel, amelyeket mindenképpen érdemes lenne megvitatni a konferencia során.

November 26-án az Európai Parlament fogadott el egy [állásfoglalást](#), melyben az Európai Unió demokratikusabbá tételére tesznek javaslatot, és ehhez választási reformokat szorgalmaznak, melyek létjogosultságáról a rendezvénysorozat keretein belül lehetne döntést hozni. Az EP üdvözölte, hogy a 2019-es voksoláson minden eddigi szavazásnál többen vettek részt, a kedvező tendencia folytatásáért azonban tenni kell. Ennek okán a Parlament kiszélesítené az aktív választójogot és minden 16. életévét betöltött személy számára lehetővé tenné a választáson való részvételt. Felhívta továbbá a figyelmet arra, hogy a jogszabályban való garانتálás túl, a gyakorlatban is szükséges biztosítani, hogy a fogyatékkal élők, a kórházi ellátásra szorulóknak, a börtönbüntetésüket töltők, valamint a romák élhessenek választójogukkal. Az EP kifogással illette a női képviselők alulreprezentáltságát is, a nemi arányok kiegyenlítése érdekében pedig azt szeretné elérni, ha olyan pártlisták jönnének létre, amelyeken azonos számú női és férfi jelölt lenne.

Ezekon túlmenően, az Európai Parlament erősítené a választások európai dimenzióját. Meglátásuk szerint ugyanis a magas részvételi arány azt mutatta meg, hogy a polgárok is egyre inkább úgy gondolják, korunk problémáira közösségi szinten kell megoldást találni. A képviselők javasolják, hogy nagyobb hangsúly kerüljön az európai politikai pártokra, akár csak úgy, hogy nevük feltüntetésre kerül a szavazólapokon és valamennyi kampányanyagban, de a képviselők a transznacionális pártlisták lehetőségét is felvillantották. Ehhez kapcsolódóan - a 2019-es kudarc ellenére - ismételten a csúcsjelölti rendszer intézményesítése mellett érveltek. A Spitzenkandidat-rendszer jelenleg azt az elképzelést foglalja magában, hogy minden európai pártcsalád megnevezi saját bizottsági elnökjelöltjét, aki azután hazájában listavezetőként indul

a választáson, és a tagországoknak arra kell törekedniük, hogy a legjobb eredményt elérő frakció politikusát válasszák meg a bizottsági elnöki posztra. Az európai parlamenti képviselők új elgondolása ezen változtatna, tudniillik azt szeretnék elérni, hogy a közös elnökjelöltek ne csupán saját államukban induljanak a voksoláson, hanem valamennyi nemzetben szavazhassanak rájuk a polgárok.

Az EP továbbá azt sürgeti, hogy az Európai Bizottságnak egyéni és kollektív felelőssége is legyen mind a Parlamenttel, mind a Tanáccsal szemben. A hatályos jogszabályok értelmében bizalmatlansági indítvány útján, az EP oszthatja fel a Bizottság egészét. Az Európai Parlament szándékai szerint a jogalkotás során a tagállamok képviselőit tömörítő Tanács második kamarává válna és felállítanának egy új intézményt is, az Európai Választási Hatóságot, mely a választójoggal kapcsolatos uniós szabályozások végrehajtását felügyelné.

A "több demokráciát" jelszó rendkívül népszerű napjainkban, nem csak uniós, de nemzeti szinten is. Tévedés azonban azt hinni, hogy az általános, egyenlő, titkos, inkluzív választójog megléte mellett a választási részvétel növekedésétől bármely rendszer demokratikusabb lesz, azzal sokkal inkább a hatalmon lévők legitimitációja erősödik. A választójog kiterjesztése ugyanakkor valóban demokratikusabbá tehet egy országot, hiszen a többségi akarat - amelyen a demokrácia alapszik - ekkor abszolút értelemben is több embert foglal magában. Az aktív választójog 16 évre történő leszállítása tehát nem feltétlenül elvetendő, Belgiumban már korábban e mellett döntöttek. Felmerül ugyanakkor az a kérdés, hogy, ha minél több fiatal akarunk bevonni a választásba, hogy saját sorsukról dönthessenek, akkor miért állunk meg 16 éves kornál? Egy 15 éves kamasznak nincsen-e ugyanúgy joga határozni a jövőjét illetően? Amennyiben ezt elvetjük, akkor miért ne rendelkezzenek gyermekük helyett az édesanyák többlétszavazattal? A demokráciánál nincs jobb berendezkedés, de, ha valóban növelni akarjuk a mértékét, akkor a már létező módszerek alkalmazásának kiszélesítésén túl, sokkal több kérdést lehet és talán kell kinyitni, amelyek valódi viták alapjait jelenthetik.

Az Európai Parlament javaslatának több pontja viszont megítélésem szerint alkalmatlan az Unió demokratikusabbá tételére, néhány esetben pedig kifejezetten az intézmény hatalmának növekedését és az EU föderálisabbá tételét szolgálják. Az első a női képviselők arányának emelése. Valamennyi tagállamban biztosított mindkét nem számára a passzív választójog. Nincsen bizonyíték arra, hogy a nők kompetensebb politikusok lennének, mint a férfiak és megfordítva, így a kötelező előírása annak, hogy fele-fele részben legyenek a két nemből a pártlistákon, az nem, hogy a demokrácia minőségét nem emeli, de adott esetben a romlásához is vezethet. További probléma ezzel kapcsolatban, hogy több országban nyílt listára szavaznak a polgárok, vagyis ők határozzák meg, milyen sorrendben szerezzenek mandátumot a jelöltek. Ezt a gyakorlatot alapjaiban kellene megváltoztatniuk a kormányoknak, hiszen általa nem biztosítható a nemi egyenlőség érvényesülése. Ilyen típusú szabályok helyett célravezetőbb lenne a Parlament számára, ha olyan intézkedésekre tenne javaslatot, amelyek a politikai életben való szerepvállalásra ösztönzik a nőket.

A második pont a transznacionális listákkal és a csúcjelöltek valamennyi nemzetben történő indulásával kapcsolatos. 2019-ben az Eurobarometer [felmérése](#) alapján a választók 8 százaléka szavazott azért, hogy hozzájáruljon az Európai Bizottság leendő elnökének kiválasztásához. Ez az arány az új kezdeményezések bevezetésével is csak kis mértékben javulhatna, mivel a választópolgárok elkötelezettsége az európai politikai pártok és a külföldi politikusok iránt sokkal gyengébb, mint saját nemzetük politikai szervezetei, szereplői felé. Következésképpen ez a megoldás nem szükségszerűen eredményezi, hogy többen és tudatosabban vegyenek részt a legközelebbi választásokon, arra viszont alkalmas, hogy a polgárok akaratára hivatkozva, a

következő bizottsági elnökválasztáskor az Európai Parlament ragaszkodjon a Spitzenkandidat-rendszerhez. A közös, európai listaállítás pedig az EU egységét erősítené.

A Tanács második kamarává alakításával az EP szerepe növekedne meg. A gyakorlati példákat alapul véve, a kétkamarás törvényhozások esetében a felsőház a legtöbb esetben kevesebb hatáskörrel rendelkezik, mint az alsóház, vétóján keresztül általában csupán késleltetni tudja a törvényjavaslatok elfogadását. Jelenleg az Unióban a rendes jogalkotási eljárás során az Európai Parlament társjogalkotó a Tanács mellett, azonban vannak olyan területek - például adóügy és versenyjog -, ahol az úgynevezett konzultációs eljárás érvényesül, vagyis a Tanácsnak a döntés előtt ki kell kérnie az EP véleményét, ám azt nem szükséges figyelembe vennie. Egy gyengébb jogkörökkel rendelkező Tanács esetében ez a fajta döntéshozatal megszűnne, és a nemzeti érdekek rovására az Európai Parlament akarata válna jelentékenyebbé.

Az új intézmény létrehozása egyértelműen az Unió föderálisabbá válását jelentené, hiszen, amennyiben valamely választói csoport úgy érezné, hogy jogait nem tudta maradéktalanul érvényesíteni, úgy panaszát egy uniós testület vizsgálná ki.

Az Európai Parlament által szorgalmazott lépések tehát kevésbé a választási részvétel növelését és az EU demokratikusabbá tételét szolgálnák, sokkal inkább az EP befolyásának növekedését és az európai egység szorosabbra fűzését eredményeznék. Utóbbiak talán nem is annyira meglepőek annak fényében, hogy a Parlament hosszú idő óta a hatásköreinek bővüléséért küzd és az Európa jövőjéről szóló konferencia következményeit tekintve, kezdetektől fogva a szerződésmódosítás mellett érvel.

2020.12.03.